

Privredna Akademija Novi Sad
Fakultet za ekonomiju i inženjerski menadžment

Seminarski rad

Tema:

Značaj i uloga finansijske kontrole i nadzora

mentor: prof.dr.Aleksandar Miljković

student: Aleksandar Šargić
broj indeksa: 484-07 ST

Uvod

Još od nastanka prvih oblika ekonomija kontrola i nadzor imali su svoj značaj i formu. Kontrola i nadzor su zapravo veoma slični termini. Oni se dopunjuju, a današnja shvatanja najbliža su tome da kontrolu smatraju nešto užim pojmom, i delom nadzora.

Današnji oblici finansijske kontrole imaju svoje začetke u trgovačkom centru srednjevekovnog sveta Veneciji. Od tada do danas promenilo se mnogo, jer su se oblici privrednih subjekata menjali i usložnjavali.

Nastankom velikih privrednih društava i razvojem kapitalističke privrede postepeno se odvaja funkcija vlasnika i funkcija menadžera, to jest onoga ko vodi firmu. Zato se povećava i potreba za kontrolom i nadzorom.

Na drugoj strani, istovremeno se razvijaju veliki državni monopolisti koji upravljaju značajnim nacionalnim resursima. Te velike državne kompanije postaju motor razvoja privrede, ali i izvor korupcije. Zbog toga kontrola i nadzor postaju deo obaveznih zakonskih regulativa i nezaobilazan deo pravnih sistema svih ozbiljnih država.

U ovom radu trudiću se da prikažem gde to sve u praksi postoji potreba za kontrolom i revizijom. Takođe, pokušaću da raščlanim tipove i oblike nadzora i kontrole, kao i njihovu međuzavisnost.

Na samom kraju rada, posvetiću pažnju stanju finansijskog nadzora u Srbiji. Naime, s obzirom da je Srbija "preskočila" razvoj kapitalističke privrede u njenom najznačajnijem periodu posle Drugog svetskog rata, samim time nije razvijala ni sisteme kontrole poslovanja. Upravo zato se i nameće potreba za što boljim i intenzivnijim izučavanjem finansijske kontrole i nadzora u vremenu kada srpska privreda teži da se brzo uključi u integracione procese evropske i svetske privrede.

I Razgraničenje pojmova nadzora i kontrole

U našem upravnom pravu do sada nije bilo pravog razgraničenja pojmova kontrole i nadzora. Zato danas to razgraničenje vršimo na osnovu strane literature i iskustava iz zapadnih tržišnih ekonomija.

Prema navedenim izvorima, nadzor je širi pojam od kontrole. Naime nadzor obuhvata kompleksan skup mera, metoda i postupaka čiji je cilj da se utvrdi da li je ponašanje pravnih i fizičkih lica u skladu sa zakonskim propisima i drugim aktima države i firme koji su u procesu poslovanja moraju poštovati. Nadzor je veoma važan jer treba da predupredi ili identifikuje nepravilnosti u radu zaposlenih.

Podmijmovi nadzora su kontrola, inspekcija i revizija. Nadzor je opštiji pojam i obuhvata sve mere i postupke koji se sprovode tokom inspekcije, kontrole i revizije.

Nadzor je instrument upravljanja i zaštite. Kao sistem upravljanja on ima značajne specifičnosti u okviru poslovnih sistema sa jedne, i državnih institucija sa druge strane.

Razlike između poslovnih i državnih sistema pre svega postoje u strukturi. I poslovni i državni sistemi imaju po 3 segmenta. Poslovni sistemi mogu imati:

- internu kontrolu
- internu reviziju
- eksternu(nezavisnu) reviziju

Državni nadzor obuhvata:

- kontrolu
- inspekciju
- reviziju

Kontrole predstavljaju tekući, svakodnevni nadzor. Inspekcije su vrlo specifično organizovane službe koje vrše stručni nadzor nad pojedinim oblastima, dok revizija ispituje javne rashode, ocenjujući efikasnost, efektivnost i ekonomičnost trošenja budžetskih sredstava.

Kontrola kao deo nadzora kontroliše pravilnost i zakonitost poslovanja. Finansijska kontrola ima za predmet pre svega računovodstveno poslovanje, ali ne treba zanemariti ni druge aspekte poslovanja jer bi

isključivim zadržavanjem na računovodstvu izgubila na značaju i verodostojnosti.

Finansijska kontrola proverava: poštovanje zakona i drugih propisa prilikom korišćenja finansijskih sredstava, raspodelu prihoda među privrednim subjektima, ali i unutar samih preduzeća. Finansijska kontrola obuhvata proveru finansijskog stanja preduzeća, ispravnost vođenja računovodstva, ispravnost obračunavanja i plaćanja poreza, budžetsku kontrolu to jest kontrolu korišćenja budžetskih sredstava.

Ipak, u najširem smislu nadzor i kontrola treba da podrazumevaju potpunu kontrolu svih poslovnih procesa koji utiču na ukupni rezultat rada preduzeća.

II Podela nadzora

Nadzor se može deliti prema različitim kriterijumima, ali je najznačajnija podela nastala u odnosu na organ, to jest subjekat koji ga vrši. To je podela ne INTERNI i EKSTERNI nadzor.

Interni nadzor se obavlja od strane lica koja su zaposlena u poslovnom sistemu. Ta činjenica implicira i dobre i loše posledice. Dobre posledice internog nadzora su te što lica koja vrše prisustvuju svakodnevno poslovnom procesu i mogu trenutno i permanentno da utiču na njega. Preventivni uticaj najbitniji je u sprečavanju devijacija, opstrukcija i prevarnih radnji, ali se ne sme zanemariti ni savetodavnost internog nadzora jer može da uvidi kako se neki procesi mogu ekonomičnije ili efikasnije ostvarivati.

Loša strana interne kontrole i nadzora je njena involviranost u profesionalne i međuljudske odnose u preduzeću, što može da prouzrokuje pristrasnost u oceni nečijeg rada.

Eksterni nadzor, ako se radi o obaveznom nadzoru, uslovljen je zakonskim propisima koje propisuje država. Osnovni cilj te vrste nadzora je obezbeđivanje poštovanja ZAKONITOSTI u državi i preduzećima.

Lica koja vrše eksterni nadzor imaju manju mogućnost ulaženja u detalje rada preduzeća, često ne mogu ni da dođu u posed svih relevantnih

dokaza koji su im potrebni za rad, što može da umanja njihovu efiksanost. Ipak, prednost eksterne kontrole je u potpunoj nezavisnosti od menadžmenta preduzeća i nema nikakvu vrstu obligacije koja bi prouzrokovala pristrasnost.

Nadzor se deli i sa aspekta vremenske dimenzije na: stalni, povremeni, periodični, prethodni, tekući i naknadni.

Stalni nadzor podrazumeva permanentnost i implementiranost u radne procese. Stalni nadzor uvek vezujemo za interni nadzor, jer samo u okviru njega može postojati permanentnost kontrole.

Povremeni nadzor vrši se samo po potrebi, bez ikakve vremenske uslovljenosti. Povremeni nadzor uslovljen je pojavama devijacije ili sumnji u devijacije poslovnih procesa.

Periodičan nadzor vrši se u unapred projektovanim vremenskim intervalima.

Prethodni nadzor je instrument preventive u preduzeću. Ova kontrola služi da se pre odvijanja nekog procesa ili poslovne promene preduprede moguće devijacije.

Tekući nadzor ekvivalentan je stalnom nadzoru. On traje tokom trajanja poslovnih procesa i ugrađen je u sistematizaciju poslova u preduzeću. U njemu najčešće učestvuju svi zaposleni.

Naknadni nadzor se odvija nakon svih poslovnih procesa koji predstavljau određenu celinu poslovanja. Naknadni nadzor treba da deluje tek nakon što deluju svi drugi vidovi kontrole.

Sve ove navedene vrste nadzora obavljaju se u 3 osnovne forme:
1. KONTROLA – tekući i/ili prethodni nadzor
2. INSPEKCIJA – tekući i/ili naknadni nadzor
3. REVIZIJA – naknadni nadzor

III Kontrola kao suština nadzora – pojam i načela

Reč kontrola potiče iz francuskog jezika (controle) što znači pregled knjiga, nadgledanje, proveravanje. U suštini, šta god da je predmet kontrole ona predstavlja proveru pravilnosti vršenja neke radnje. Da bi kontrola postojala potrebno je da postoje izvesna merila prema kojima će se utvrđivati pravilnost vršenja neke radnje. Da bi kontrola postojala moraju da postoje i lica koja imaju odgovarajuća ovlašćenja za njeno vršenje.

Da bi bila uspešna kontrola mora da bude sistematska i zasnovana na naučnim osnovama. Permanentnost kontrole je nezaobilazan i jedan od najvažnijih njenih aspekata, s obzirom da svaki diskontinuitet može dovesti do devijacija koje se više ne mogu otkloniti.

Tradicionalno, kontrola poslovanja se najpre zasniva na računovodstvenoj kontroli. Ona treba da pokaže koliko je vođenje knjiga jednog poslovnog sistema usklađeno sa Računovodstvenim standardima i opštim aktom preduzeća koji reguliše način vođenja knjiga. U računovodstvenu kontrolu spadaju sve metode, mere i postupci koji otkrivaju sva eventualna nepoštovanja propisa, zloupotrebe i pronevere.

Kontrola, danas, u preduzećima zauzima širi opseg i značenje. Ona podrazumeva prisutnost pri svakoj radnji i aktivnosti u toku radnog procesa. Svi zaposleni imaju zadatak da sprečavaju devijacije procesa jer na taj način upravljanje resursima biva efikasno i efektivno.

3.1. Načela kontrole

Kontrola mora da uvaži sledeća načela:

1. zakonitost
2. iznenadnost
3. istovremenost
4. kontinuitet
5. dokumentovanost
6. odgovornost

Prvo načelo je veoma jasno i podrazumeva **poštovanje zakonskih normi**. Kontrola mora da predstavlja poređenje stvarnog činjenja sa onim što propisuje zakon.

U načelo zakonitosti spada i poštovanje svih internih akata firme, odluka i uputstava kojim se uređuje ponašanje tokom poslovnih procesa.

Načelo iznenadnosti podrazumeva da se kontrola mora preduzimati ne samo kao permanantna aktivnost već i kao skup mera i metoda koje deluju iznenenada i time dodatno preventivno deluju na sprečavanje devijantnih pojava.

Načelo istovremenosti se primenjuje u slučajevima kada u preduzeću postoji više računopolagača novca i drugih vrednosti. Istovremenošću se postiže efikasnost kontrole jer u suprotnom jedan računopolagač može pozajmiti vrednost drugom i tako pokriti manjak.

Načelo dokumentovanosti zahtevano je i od zakonodavstva, i od teorije, i od prakse. Sve poslovne promene moraju biti dokumentovane, to jest bazirane na odgovarajućoj ispravi ili dokazu.

3.2. Podela kontrole

Već smo govorili o vremenskoj podeli kontrole na stalnu, povremenu i periodičnu. Govorili smo o podeli na prethodnu, tekuću i naknadnu. Prema drugim principima, kontrolu možemo podeliti i na:

1. samokontrolu
2. ličnu i mehaničku
3. direktnu i indirektnu
4. računovodstvenu i upravljačku
5. progresivnu i retrogradnu
6. preventivnu i represivnu
7. formalnu i materijalnu
8. internu i eksternu

Samokontrolu obavljaju svi zaposleni kao deo svojih radnih obaveza i to bi trebalo da bude najznačajnija vrsta kontrole u preduzeću.

Lična kontrola obuhvata samokontrolu ali i kontrolu drugih lica. Lična kontrola se može ostvarivati nad ljudima ali i materijalnim dobrima. Nasuprot njoj sve prisutniji oblik je **mehanička kontrola** koju obavljaju razni automati, roboti i kompjuteri.

Direktna kontrola podrazumeva uveravanju u ispravnost svih izvornih dokumenata, transakcija i poslovnih promena.

Ona je veoma skupa, obimna i spora, pa se češće upotrebljava indirektna kontrola. **Indirektna kontrola** do uverenja dolazi preko zbirnih podataka i uzoraka.

O razlici između računovodstvene i upravljačke kontrole smo već govorili. Obe podrazumevaju tekuću kontrolu, sa tom razlikom što upravljačka kontrola obuhvata sve one poslovne procese koji ne spadaju u računovodstvenu.

Progresivna kontrola u svom postupku polazi od prvog radnog procesa i ide ka završetku poslovnog ciklusa. Za razliku od nje **retrogradna kontrola** polazi suprotno od procesa rada, dakle od završnog perioda prema početku.

Vrlo je važna **podela na formalnu i materijalnu kontrolu**. Formalna ispituje urednost poslovnih promena. Urednost podrazumeva da su svi poslovni procesi pokriveni dokumentima i da su ti dokumenti izrađeni u skladu sa zakonskim i drugim standardima. **Formalna kontrola** prethodi materijalnoj. **Materijalna kontrola** je zapravo suštinska i proverava suštinsku i sadržinsku tačnost poslovnih promena i njihovu usklađenost sa propisima.

Podela na internu i eksternu kontrolu je možda i najznačajnija. Interna obuhvata računovodstvenu i upravljačku i obavljaju je lica zaposlena u preduzeću. U internu kontrolu ne spada interna revizija kao dodatak internom nadzoru.

Eksterna kontrola je najčešće zakonska. Obavljaju je državni organi radi zaštite principa zakonitosti u poslovanju. Po službenoj dužnosti, ovlašćeno službeno lice proverava poslovanje i preduzima represivne mere u slučaju devijantnih pojava. Najčešći oblik eksterne državne kontrole su državne inspekcije.

Državna kontrola ne proverava efikasnost poslovanja. Ovaj aspekt kontrole u središtu je interesovanja interne kontrole ali i eksternog nadzora oličenog u eksternoj(nezavisnoj) reviziji.

IV Organizacija internih kontrola i nadzora

Finansijska interna kontrola i nadzor nisu bili razvijeni u značajnijoj mjeri u uslovima malog obima poslovanja. Tada je neophodnu kontrolu mogao obavljati sam vlasnik. Razvojem kapitalističke privrede povećavao se obim proizvodnje, a samim time i potreba za kontrolom. Povećala se potreba za kvantitetom ali i kvalitetom (stručnošću) interne kontrole.

Prema Međunarodnom standardu revizije, sistem interne kontrole obuhvata sve mere i postupke koje je donelo rukovodstvo pravnog subjekta kao pomoć da se ostvare upravljački ciljevi i obezbedi ispravno i efikasno vođenje preduzeća. To uključuje:

1. primenu poslovne politike preduzeća
2. očuvanje integriteta sredstava
3. sprečavanje i otkrivanje zloupotreba i grešaka
4. tačnost i ispravnost računovodstvenih evidencija
5. blagovremenu primenu pouzdanih finansijskih informacija

Intrene kontrole su implementirane u tekući proces rada, u njima učestvuju svi zaposleni a organizovane su kao računovodstvena i upravljačka interna kontrola. Osim njih postoji i interna revizija koja se i danas pre svega odnosi na nadzor nad internom računovodstvom kontrolom.

Računovodstvene kontrole obavljaju lica zaposlena na računovodstvenim poslovima u okviru svojih redovnih aktivnosti. One se baziraju na sledećim načelima:

1. poslovne promene moraju biti zasnovane na zakonima i opštim aktima
2. poslovne promene moraju biti kontrolisane tokom realizovanja
3. sprečavanje negativnih uticaja na istinitost i realnost računovodstvenih izveštaja

Da bi se interna kontrola efikasno sprovodila potrebno je da ovlašćenja svih zaposlenih budu precizno definisana, da se izvrši precizno razgraničenje kompetencija i dužnosti zaposlenih i da kontrola bude raščlanjena odgovarajuće kontrolne postupke.

Pored inernih računovodstvenih kontrola u poslovnom sistemu postoje:

1. kontrole proizvodne funkcije
2. kontrole prodajne funkcije
3. kontrole nabavne funkcije
4. kontrole u okviru opštih, kadrovskih i pravnih poslova
5. kontrole elektronske obrade podataka
6. kontrole finansijske funkcije

4.1. Računovodstvena interna kontrola

O računovodstvenoj kontroli je i u prethodnom delu rada bilo najviše govora ali na ovom mestu treba reći nešto više o konkretnim postupcima kontrole. Naime, interne računovodstvene kontrole dele se na:

1. osnovne računovodstvene kontrole
2. discipline nad funkcionisanjem osnovnih računovodstvenih kontrola

4.1.1 Osnovne računovodstvene kontrole

Osnovne računovodstvene kontrole obuhvataju:

1. kontrole valjanosti obrade podataka
2. kontrole potpunosti obrade podataka
3. ponavljanje računovodstveno-kontrolnih postupaka

Kontrola valjanosti obrade podataka je bazična provera. Njen cilj je da ustanovi da li su poslovne promene odobravane od ovlašćenog lica i spreči eventualno nastajanje neodobrenih poslovnih promena. Osim navedenog valjanost obrade podataka podrazumeva i postojanje valjanog dokaza da je promena zaista i nastala.

Kontrola potpunosti obrade podataka zasniva se na urednom, preciznom i hronološkom vođenju knjiga. Dokumenta se moraju označavati određenim hronološkim brojevima, a proces kontrole olakšavaju i kontrolni zbirovi određenih grupa dokumenata.

Ponavljanje računovodstveno-kontrolnih postupaka je treći vid opštih kontrola i podrazumeva praksu da određeno lice ponavlja određeni računovodstveno-kontrolni postupak koje je izvršilo neko drugo lice.

4.1.2 Discipline nad funkcionisanjem računovodstvenih kontrola

Discipline nad funkcionisanjem osnovnih računovodstvenih kontrola dele se na 3 grupe:

1. kontrole razgraničenja dužnosti
2. kontrola materijalne odgovornosti i sprečavanje pristupa neovlašćenim licima
3. nadzorne kontrole

Kontrola razgraničenja podrazumeva pravilo da se unutrašnjom organizacijom onemogući da jedna celovita poslovna promena bude u ingerenciji jednog izvršioca. Tako se onemogućava prikrivanje grešaka.

Kontrola materijalne odgovornosti podrazumeva da pristup dobrima mogu imati samo ovlašćena i odgovorna lica. Posebno je važno da se sistematizacijom uspostavi efikasan sistem odgovornosti kada je u pitanju pristup novcu i zalihama koje se lako mogu otuđiti. Naravno, veoma je važno sprečiti pristup neovlašćenih lica knjigovodstvenoj i drugoj evidenciji.

Nadzorna kontrola deli se na:

1. ugrađene nadzorne kontrole
2. neposredne nadzorne kontrole

Ugrađene kontrole deluju u sklopu redovnih aktivnosti, dok neposredne kontrole nastaju tako što poslovodstvo određuje lica koja neposredno kontrolišu određene poslovne procese.

V Instrumenti uspostavljanja finansijskog internog nadzora

Iako ne postoje univerzalna rešenja za sve firme i poslovne sisteme, možemo govoriti o određenim instrumentima koji imaju najširu primenu. Da bi se uredio sistem interne finansijske kontrole potrebno je koristiti sledeće instrumente:

1. uvesti sistem organizacije kojim se uvodi precizna podela poslova, zadataka, kompetencija, ovlašćenja i odgovornosti
2. organizovati računovodstveni sistem koji obuhvata knjigovodstvo, planiranje, analizu i nadzor
3. propisati kontni plan prilagođen sopstvenim potrebama

4. propisati pravilnik o knjigovodstvu kojim se regulišu sva pitanja koja je Zakon o računovodstvu prepustio na regulisanje preduzećima
5. propisati svu potrebnu dokumentaciju koja mora da prati poslovne procese u preduzeću
6. propisati mehanizam naknadnog nadzora, to jest interne revizije

5.1. Interna revizija kao oblik nadzora

Stalnim rastom preduzeća, decentralizacijom poslovanja usložen je i proces upravljanja. Zato je osim interne kontrole potrebna i interna revizija. Rukovodstvo firme ne može da se bavi nadzorom jer mora da rešava strateška pitanja. Tu nastupa interna revizija kao stručna služba.

Interna revizija kao organizaciona jedinica prvi put je osnovana u SAD 1864.godine a u Evropi u Nemačkoj 1875. Nakon Drugog svetskog rata formiraju se udruženja, to jest Instituti internih revizora, i u Evropi i u Americi.

U Srbiji, razvoj interne revizije ukočen je uvođenjem planske socijalističke privrede. Zato kod nas postoje takozvane stručne unutrašnje kontrole koje nemaju kapacitet i stručnost pravih internih revizora. Unutrašnja stručna kontrola u odnosu na pravu internu reviziju ne upotrebljava adekvatnu metodologiju nadzora, a nema ni odgovarajuće mesto u strukturi poslovnog sistema.

Interna revizija shvata se na dva načina: na savremen i na klasičan. Klasičan pristup zasniva se na shvatanju da je posao interne revizije da ispituje formalnu i materijalnu urednost i ispravnost računovodstva i finansijskog poslovanja. U stranoj literaturi klasična revizija poznata je kao "Financial Auditing" (revizija finansija).

Moderno shvatanje interne revizije zahteva da se revizijom obuhvati celokupno poslovanje, što podrazumeva proveru primene predviđenih postupaka. Osim toga "Operational Auditing"(revizija poslovanja) ima zadatak da oceni ekonomičnost, efektivnost i efikasnost poslovanja.

Tako shvaćena interna revizija dobija sasvim novu dimenziju i iz pozicije kontrole i nadzora prelazi u sferu savetodavne uloge. Na osnovu informacija do kojih dolazi operativna interna revizija može pružiti menadžmentu preduzeća suštinski važne i vrlo kvalitetne pravce daljeg delovanja.

VI Eksterna(nezavisna) revizija kao oblik nadzora

Eksterna revizija je vrh piramide nadzora. Ona je pre svega sredstvo u rukama vlasnika kapitala. Naime, razvojem složenih oblika privrednih subjekata, ekonomije obima i ukрупnjivanjem kapitala vlasnička i upravljačka funkcija u preduzeću se razdvajaju. Interna revizija postaje nedovoljna jer je u potpunoj zavisnosti od menadžmenta.

Finansijski izveštaji i izveštaji o bitnim poslovnim aktivnostima zahtevaju nezavisnu eksternu proveru. Tako nastaje nezavisna revizija.

Začeci nezavisne revizije mogu se tražiti još u Dubrovačkoj republici u 13.veku. Benko Kotrulji i Luka Pačiolli su u svojim radovima o dvojnog knjigovodstvu naznačili potrebu eksternog nadzora. Ipak, pravi procvat eksterne revizije nastaje nakon velike svetske ekonomske krize (1929-1933). Konstatujući uzroke krize, tadašnje države uvele su obavezno ispitivanje završnog računa za pojedine oblike preduzeća, banke, osiguravajuća društva i druge.

U Srbiji je razvoj eksterne revizije usporen zbog uvođenja planske privrede nakon Drugog svetskog rata. Nakon demokratskih promena, revizija nažalost nije dovoljno brzo uvedena, što je donelo puno problema pre svega u funkcionisanju državnih institucija.

Značaj nezavisne revizije najveći je u oblasti kontrole trošenja budžetskih sredstava od strane različitih državnih organa i agencija. Takođe, izuzetno je važna nezavisna revizija javnih preduzeća koja u Srbiji i dalje predstavljaju okosnicu privrede.

Rezultati reviziju značajni su za nekoliko vrsta korisnika:

1. vlasnike kapitala koji žele da znaju kako se upravlja njihovim novcem
2. poslovne partnere koji sa preduzećem ulaze u dužničko-poverilačke odnose
3. banke koje kreditiraju preduzeće
4. zaposlene
5. državu koja prati ostvarivanje svojih makroekonomskih ciljeva i štiti građane od raznih prevarnih, špekulantskih radnji.

Nezavisna revizija otkriva probleme u kompaniji ali daje i predloge za njihovo prevazilaženje. Njen rad zasniva se na kontroli bilansa stanja, bilansa uspeha, bilansa novčanih tokova i izveštaja o promenama na kapitalu.

ZAKLJUČAK

Tržišno poslovanje pruža ogromne mogućnosti ali predstavlja i potencijalni izvor devijacija u ponašanju pojedinaca i preivrednih subjekata.

Proces globalizacije dodatno je usložio forme organizovanja privrednih subjekata koji često imaju centrale u jednoj a filijale u mnogim drugim zemljama sveta. Zato značaj kontrole i nadzora progresivno raste .

Nadzor i kontrola uglavnom se posmatraju sa aspekta subjekta koji ih organizuje. Ako se radi o unutrašnjem nadzoru, tu su interna kontrola i interna revizija. Kada je u pitanju spoljni nadzor dominiraju inspekcije i nezavisna revizija.

Unutrašnji nadzor u poslovnim sistemima organizuje menadžment kompanije. Taj nadzor može biti uži – finansijski i širi – poslovni. Čine ga svakodnevne, tekuće, povremene, periodične, prethodne i naknadne kontrole. Iznad svih tih kontrola stoji interna revizija koja proverava rezultate svih internih kontrola.

Na kraju, eksterna revizija javlja se kao globalni kontrolor zakonitosti poslovanja privrednih subjekata. Osim toga, ona pomaže u boljem vođenju preduzeća i prevazilaženju teških stanja.

Literatura:

Dr Aleksandar Miljković, Finansijska kontrola i revizija, Privredna akademija Novi Sad, Novi Sad, 2006.

Dr Tihomir Tasić, Finansijska kontrola i revizija, Visoka poslovna škola strukovnih studija Leskovac, Leskovac, 2005.

Ivan Vodeničarević, Revizija i kontrola računovodstvenog informacionog sistema, Zadužbina Andrejević Beograd, 2001.

Dr Marko Ivaniš, Upravljanje finansijama, Univerzitet Singidunum, Beograd, 2008.